

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Levnet og Meeninger (DK)

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 148. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540297058224/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

min narvsige Stolthed gjorde mig det desuden reent unueligt – Dog da min Besogelse hos Majoren havde et gandske andet Udfald, end jeg dengang formodede – og jeg desuden paa mine Reysen meer end engang, har taget mig den samme Frihed hos andre Verter, end-skjønt paa den allertarveligste Maade, dog mindre ærligt; da jeg nemlig hverken havde en Konge, eller en Major, eller noget Menniske paa Jorden, at stoele paa – saa bliver jeg for Anstændighedens Skyld her nødt til, at sige et Par Ord, om

Min Ærlighed

Jeg har for engang, i en Art af Luune skrevet fire Ark fulde derom, og det seer næsten ud, som et Beviis derimod – Til Lyske ere de bortkomne; og jeg vil nu være saa kort, som mueligt; for at være desto troeværdigere – Hvad Hoved-Sagen betreffer, tænker jeg da i min Samvittighed; at jeg af Overbeviisning og Drift – at jeg af min heele Natur virkelig er ærlig – og selv meget ærlig – Men der er, som man veed, to Arter, eller egentligere to Grader af Ærlighed, af den Pligt, den Lyst at svare enhver sit – hvoraf den første, almindeligere, har sin Hensigt til alle Menniskets Forbindelser – til alle Livets Tilfælde – Den anden, den som vore smaae SkatteBorgere, og ikke sjelden vore store Spidsbuber, raabe idelig paa og allene paa, betreffer blot oeconomicke Ting, eller Penge-Sager – Der er ingen Tvivl paa, at man jo kan besidde denne sidste Grad af Ærlighed i den høyeste Grad; og med alt det være den største Skjælm paa Jorden – Man kan fordærve unge Gemytter, man kan bagtale sin Næste, man kan fornægte sin Gud, uden at tilsnige sig en eneste Skilling derved, men man kan ikke gjøre det uden det nederdrægtigste Bedragerie – Men Spørgsmaalet bliver, om denne Sætning kan omvendes – saaledes at man kan fuldkommen besidde den foromtalte almindelige Ærlighed; og i alle Tilfælde behandle andre, ey allene som man selv ønsker at behandles, men som man troer, at de kan fordre det – uden derfor at gjøre sig de strængeste Begreb, om den Ærlighed, som jeg vil kalde den blot Oeconomicke, den, som allene betreffer vor Eyendom – Jeg beder, at man for alting ikke vil overtiile sig, med at fælde min Dom, førend jeg har forklæret mig tydeligere – Dette kan best skee, naar jeg saa ærlig, som mueligt, stræber at udvikle mine egne Grund-Sætnin-

ger i dette Fald, som man siden desto friere kan bedømme, da jeg langtfra ikke anfører dem, fordi jeg skulle paastaae dem at være de retteste; men blot fordi de har været mine –

Jeg forklarede den almindelige Ærlighed for, med meget Overlæg – Ved den Lyst, i alle Tilfælde at behandle andre, ey allene som man vil behandles selv, men som man troer, at de kan fordre – Thi jeg er overbeviist, at man kan efterleve den Gyldne Regel: Qvod tibi non vis fieri, id alteri ne feceris, meget nøye, og derfor være skjælsk nok – Der kan mange Ting være mig ligegyldige, som derfor ikke ere eller bør være andre det; og det skulde være den største Ubillighed, om jeg vilde paanøde dem min Tænkemaade – Det er folgelig ikke mine, men deres billige Fordringer, som bør være min Ærligheds Rette-Snoer – Hvorledes det er, saa troer jeg vist, at jeg fra Barns Been af fuldkommen har besiddet denne Egenskab, saaledes, som jeg forklarer den her – og at jeg aldrig forsætligviis har handlet derimod – Jeg kan bedrage mig selv, men jeg igjentager at jeg troer det – Jeg troer ydermeere, at den blotte Overbeviisning af min Pligt, har den mindste Deel heri; men at jeg skulde have været ærlig uden positiv Lov; blot fordi min Sjæl, mit Hjerter ikke kunde andet, end være det – Jeg tør endnu troe, at Hoved-Aarsagen til dette Grund-Træk i min Character, er en altid uovervindelig Drift hos os, at opløfte os saa høyt som vi kan over Jorden – op til den lyse Sphære – op til den Skaber, som vi inderlig føle, at være vort aande Udspring – og folgelig en meget naturlig Afskye for enhver Uretfærdighed, en hver Nederdrægtighed, som gjør denne Opløftelse saa reent umuelig – Jeg vil troe dette – men for nu at tilfredsstille de af mine Læsere, som maaskee længe har troet, at jeg troer altfor vel om mig selv, vil jeg legge til, at endskjønt jeg virkelig holder Hoved-Kilden til min Ærlighed for at være saa ædel – jeg dog er overbeviist, at ikke allene nogle af mine Svagheder ofte mægtig har understøttet den, men selv at den undertiden maaskee ikke kunde have undvært deres Under-Støttelse – Blant disse regner jeg i særdeleshed min naturlige Stolt-hed og min ligesaa naturlige Lyst til Modsigelse – Hvad den første betreffen, saa har den gjort mig det Ønske væsentligt, altid at kunde vise mig selv saaledes som jeg var, uden Frygt og uden Masqve – Og da det ikke allene er enhver forhaanende og fortjent Bebreydelse, men selv enhver Afhængighed som den har gjort mig yderlig frygt-som for, saa kan man formode, at den allene kunde gjøre mig til det